

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-35>

УДК 657

ЕЛЕКТРОННІ ЛІКАРНЯНИ: ОБЛІКОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ELECTRONIC HOSPITALS: ACCOUNTING AND LEGAL ASPECT

Копчикова Інна Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7752-1603>

Korchykova Inna

Vinnitsia Institute of Trade and Economics
of State University of Trade and Economics

У статті досліджено сутність електронного лікарняного, як нового елемента електронного документообігу в країні. Визначено поняття «листок непрацездатності» та «медичний листок тимчасової непрацездатності». Розкрито порядок функціонування Електронного реєстру електронних лікарняних, а також порядок складання медичних висновків про тимчасову непрацездатність. Проаналізовано правову основу створення та видачі електронних лікарняних. Розкрито алгоритм призначення допомоги по тимчасовій втраті працездатності. Наведено випадки, в яких заклад охорони здоров'я повинен видати паперовий листок непрацездатності. Визначено причини непрацездатності для електронних лікарняних. Досліджено роль та значення Електронного реєстру листків непрацездатності в системі документообігу країни.

Ключові слова: листок непрацездатності (е-лікарняний), медичний висновок, електронний реєстр листків непрацездатності, заява-розрахунок, повідомлення про виплату.

Changes in economic, political and social relations require the search for new ways to improve social protection, among which an important place is occupied by the social security system. Given that the basis of economic development of any country is a healthy, educated and prosperous society, there is a need to study social insurance for temporary disability in Ukraine in order to identify major problems and make recommendations for their solution. The purpose of the article is to theoretically substantiate the current state of documentation and calculations of temporary disability. The research process uses scientific methods based on the dialectical method of cognition of phenomena and processes and a set of general epistemological research methods. Methods of induction and deduction, theoretical generalization and comparison, modeling method, logical method, observation method are also used. The article examines the essence of electronic hospital as a new element of electronic document management in the country. The concepts of «certificate of incapacity for work» and «medical certificate of temporary incapacity for work» are defined. The procedure for the functioning of the Electronic Register of Electronic Hospitals, as well as the procedure for drawing up medical reports on temporary incapacity for work have been revealed. The legal basis for the creation and issuance of electronic hospital records is analyzed. The algorithm for assigning temporary disability benefits is revealed. There are cases in which the health care institution must issue a paper sheet of incapacity to the patient. The causes of disability for e-hospitals have been identified. The role and significance of the Electronic Register of Incapacity for Work in the country's document management system have been studied. The introduction of e-hospitals is an important step in the process of depaperization not only in the field of health care, but also in the development of an effective electronic document management system, which minimizes corruption risks of unjustified disability and simplification of insurance payments.

Keywords: certificate of incapacity for work (e-hospital), medical report, electronic register of certificates of incapacity for work, application-calculation, notification of payment.

Постановка проблеми. Зміни в економічних, політичних і соціальних відносинах вимагають пошуку нових шляхів удосконалення

соціального захисту, серед яких важливе місце займає система соціального забезпечення. Враховуючи те, що основою еконо-

мічного розвитку будь-якої країни є здорове, освічене та процвітаюче суспільство, виникає необхідність вивчення соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в Україні з метою визначення основних проблем та вироблення рекомендацій щодо їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В Україні теоретико-методологічні, методологічні та прикладні питання комплексної проблеми соціального захисту населення були і є предметом постійних досліджень провідних вітчизняних і російських вчених: С. Алексеєвої, В. Бабкіної, Н. Борецької, К. Гаджієвої, В. Куценко, Є. Лібанова, О. Лукашева, О. Новікова, А. Силенко, О. Скрипнюк, В. Скуратовський, О. Єрмоловська, О. Скомарохова та ін. Питання соціального страхування з тимчасової втрати працездатності досліджували такі вітчизняні вчені, як Л. Бабич, М. Бойко, Л. Васечко, Г. Волощук, С. Гончарова, О. Губар, І. Гуменюк, В. Закревський, О. Мельник, В. Новіков, В. Пліса, А. Сидорчук та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування сучасного стану документування та розрахунків з тимчасової непрацездатності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні з червня 2021 року впроваджено нову ефективну модель формування та надання «електронних лікарняних».

Впровадження електронних лікарняних є важливим етапом процесу депаперизації не тільки в галузі охорони здоров'я, а й у розвитку ефективної системи електронного документообігу, яка, мінімізує корупційні ризики необґрунтованої видачі листків непрацездатності та спрощення процедури одержання страхових платежів.

Нова ефективна модель формування електронних лікарняних листків передбачає створення електронних повідомлень в Електронному реєстрі листків непрацездатності, основою яких є медичні висновки тимчасової непрацездатності, що лікуючим лікарем занесені до Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я.

Впровадження нової моделі автоматизує факт тимчасової непрацездатності особи та робить його більш прозорим та зручним для працівників, страхувальників та соціальних структур.

Визначення понять «листок непрацездатності» та «медичний листок тимчасової непрацездатності», порядок функціонування електронного реєстру е-лікарняних, а також

порядок складання медичних висновків про тимчасову непрацездатність визначено Порядком організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього, затвердженого постановою КМУ від 17 квітня 2019 року № 328 [4], наказі МОН України від 01 червня 2021 року № 1066 «Деякі питання формування медичних висновків про тимчасову непрацездатність та проведення їхньої перевірки» [3].

Листок непрацездатності (Е-лікарняний) – створений (виданий) програмним забезпеченням Електронного реєстру листків непрацездатності на підставі медичного висновку тимчасової непрацездатності або документа, що підтверджує усиновлення дитини та зареєстрований в електронній формі під єдиним реєстраційним номером у Реєстрі електронних документів, який є підставою для: звільнення; оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності; призначення матеріального забезпечення та надання соціальних послуг відповідно до законів про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Медичний висновок тимчасової непрацездатності, внесений до реєстру обліку медичних висновків, є електронним документом, створеним на підставі медичних фактів в електронній системі охорони здоров'я та містить медичний висновок про результати медичного огляду хворого, що підтверджує тимчасову непрацездатність і основою для оформлення листка непрацездатності [4]. Тобто медичний висновок є первинною медичною картою (документацією).

Медичні висновки про тимчасову непрацездатність можуть видавати заклади охорони здоров'я та фізичні особи-підприємці, які мають ліцензію на ведення медичної практики та які проводять огляд пацієнтів.

Лікарі екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, пункти здачі крові, судово-медичні установи, бальнеологічні клініки, грязелікарні, косметологія та санаторії клініки, лікарі суб'єктів господарювання усіх форм власності при косметологічних процедурах без медичних показань не мають права створювати медичні висновки в Реєстрі медичних висновків про тимчасову непрацездатність в електронній системі охорони здоров'я.

Якщо медичний заклад має технічну можливість видавати медичні довідки про тимчасову непрацездатність, цьому закладу забороняється видавати паперові документи про непрацездатність з моменту видачі першого медичного висновку. Однак з цього правила є винятки.

Експерти прогнозують, що в деяких випадках з паперовими лікарняними листками роботодавці будуть працювати ще близько двох років. Це пов'язано з тривалими захворюваннями, на які раніше були оформлені первинні паперові листки непрацездатності; та періодом в 12 місяців, протягом якого застрахований має право здати свій листок непрацездатності по місцю роботи для отримання матеріального забезпечення.

Технічна можливість складання медичних висновків про факт хвороби у медичному закладі з'являється з того моменту, як медична автоматизована система, до якої під'єднаний заклад, успішно пройшла тестування відповідного функціоналу.

Медичні висновки про тимчасову непрацездатність є однією з первинних медичних документів в електронному вигляді.

Згідно з Порядком формування медичних висновків про тимчасову непрацездатність в Реєстрі медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я від 01.06.2021 № 1066, медичний висновок про тимчасову непрацездатність вміщує таку інформацію:

- 1) номер запису в реєстрі;
- 2) посилання на медичну картку пацієнта в Реєстрі пацієнтів в автоматизованій системі охорони здоров'я;
- 3) посилання на запис про тимчасову непрацездатність в Реєстрі пацієнтів автоматизованої системи охорони здоров'я;
- 4) інформація про лікуючого лікаря (посилання на Реєстр медичних працівників в автоматизованій системі охорони здоров'я), яким виявлено факт хвороби та звернення пацієнта і, який склав та підписав медичний висновок;
- 5) посилання на запис підприємця до реєстру підприємців у сфері охорони здоров'я в електронній системі охорони здоров'я, лікар якого встановив особі тимчасову непрацездатність та склав медичний висновок до реєстру;
- 6) посилання на запис до реєстру медичних карток, документів направлення та рецептів в електронній системі охорони здоров'я, на підставі якого складається медичний висновок;
- 7) дата і час складання та внесення медичного висновку до реєстру;
- 8) вид медичного висновку («медичний висновок про тимчасову непрацездатність»);
- 9) суть висновку лікаря про тимчасову непрацездатність за медичним висновком, який містить:

Категорія медичного висновку: «Хвороба або травма загального характеру», «Догляд за хворою дитиною», «Догляд за хворим чле-

ном сім'ї», «Догляд за дитиною у разі захворювання особи, яка доглядає за дитиною», «Карантин», «Спостереження, самоізоляція під час карантину для запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», «Переведення людини на легшу роботу», «Лікування в санаторій», «Ортопедичне протезування», «Ортопедичне протезування» і народження»;

вказівку на наявність алкогольної та/або наркотичної інтоксикації як причини тимчасової непрацездатності (за необхідності);

примітка про зв'язок між випадком тимчасової непрацездатності та професійною діяльністю пацієнта (якщо це застосовано і використовуватиметься лише для медичних висновків у категоріях «хвороба або травма загального характеру», «переведення особи на легшу роботу»);

Дата порушення режиму лікування та характер порушення режиму лікування: «Відмова від проходження огляду МСЕК», «Відмова в госпіталізації», «Невиконання рекомендацій лікаря», «Звільнення з підприємства», «Умисне заподіяння шкоди власному здоров'ю чи зачаття хвороби» (якщо таке порушення встановлено лікуючим лікарем);

10) довідка про тимчасову непрацездатність, що виникла за кордоном (за наявності);

11) строк дії медичного висновку (дата початку строку дії, дата закінчення строку дії);

12) посилання на внесення попереднього медичного висновку про тимчасову непрацездатність до журналу обліку;

13) відмітка про початок розгляду нової справи про тимчасову непрацездатність [3].

Роботодавець отримує з медичного висновку таку інформацію: реєстраційний номер листка непрацездатності (е-лікарняний серії не має); найменування застрахованої особи; реєстраційний номер облікової картки платника податків (застрахованої особи); тривалість тимчасової непрацездатності – дати відкриття та закриття стаціонару, що відповідають датам початку та закінчення терміну дії медичного висновку, на підставі якої створено е-лікарняний; причина непрацездатності. (коди причин відрізняються від передбачених для паперових лікарняних).

Причина непрацездатності – це відомості щодо страхового випадку, настання якого зумовило тимчасову непрацездатність, які містяться в записі про тимчасову непрацездатність. Визначення причини тимчасової непрацездатності відбувається в Електро-

нному реєстрі листків непрацездатності на підставі категорії медичного висновку.

За повідомленням Фонду соціального страхування, для електронних лікарняних визначено такі причини:

1 – тимчасова непрацездатність унаслідок захворювання або травми, що не пов'язані з нещасним випадком на виробництві;

2 – вагітність і пологи;

3 – необхідність догляду за хворою дитиною;

4 – необхідність догляду за хворим членом сім'ї;

5 – догляд за дитиною віком до 3-х років або дитиною-інвалідом до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за такою дитиною;

6 – карантин відповідно до вимог законодавства;

7 – протезування з госпіталізацією протезно-ортопедичного підприємства;

8 – перебування у відділенні санаторію;

9 – тимчасове переведення застрахованої особи на більш легку, низькооплачувану роботу за медичним висновком;

10 – на самоізоляції, обсервація під час карантину;

11 – тимчасова непрацездатність у зв'язку з професійним захворюванням;

12 – тимчасова втрата працездатності внаслідок нещасного випадку на виробництві [2].

До унікального номера електронного лікарняного додано номер страхового випадку, щоб страхувальникам було легше зрозуміти, чи лікарняний є первинний чи продовжений. Номер е-лікарняного формується у форматі АААААА-ЕЕЕЕЕЕЕЕ-Х (де АААААА – номер листка непрацездатності, ЕЕЕЕЕЕЕЕ – порядковий номер листка непрацездатності, Х – номер версії).

Кожен страхувальник бачить відомості застрахованої особи про період і причину тимчасової непрацездатності тільки за період перебування працівника у трудових відносинах саме із ним.

Вносячи відповідну інформацію, лікуючий лікар підписує складений медичний висновок про тимчасову непрацездатність своїм електронним підписом.

З метою реєстрації факту тимчасової непрацездатності електронна система охорони здоров'я автоматично передає дані між інформаційними ресурсами НСЗУ та Пенсійного фонду України про складені медичні висновки з тимчасової непрацездатності, на підставі яких в Електронному реєстрі формуватимуться листки непрацездатності.

За допомогою веб-порталу «Електронні послуги ПФУ» страхувальник може спочатку визначити параметри пошуку списку лікарняних листків та за результатами пошуку отримати відомості про листки непрацездатності хворого, який працює у роботодавця за трудовою книжкою з таким переліком інформації: Номер; Дата відкриття; Термін закриття; Ідентифікаційний номер застрахованої особи; ПІБ застрахованої особи.

Також у страхувальника є можливість перегляду, створення та друку заяв-розрахунків по листках непрацездатності (пункт меню в особистому кабінеті страхувальника «Заяви-розрахунки»).

Якщо раніше лікар видавав листок непрацездатності після одужання пацієнта, що дозволяло проводити кілька відвідувань, то сьогодні кожне відвідування лікаря застрахованою особою закінчується створенням медичного висновку та створенням е-лікарняного. Це зручно для пацієнта, оскільки кожен лікарняний лист має окреме нарахування матеріального забезпечення і працівник може швидше отримати допомогу по тимчасовій непрацездатності кількома окремими частинами. Водночас це створює додаткове навантаження на роботодавців, які замість одного е-лікарняного, наприклад, на 10 днів, повинні враховувати і розраховувати два е-лікарняних по 5 днів [1].

Це правило стосується дати, з якої роботодавець може використати е-лікарняний для надання матеріального забезпечення – з 1 жовтня 2021 року е-лікарняний вважається оформленим та готовим до оплати через 7 днів з дня його закриття [1].

Протокол комісії, заява-розрахунок, повідомлення про виплату – основні елементи лікарняного рахунку. Усі вищезазначені документи (протоколи комісії, заява-розрахунок, повідомлення) поширюються не тільки на лікарняні (допомоги по тимчасовій непрацездатності), а й на всі інші виплати від ФСС: виплати потерпілим від нещасних випадків на виробництві; гроші на поховання; (допомога по вагітності та пологах).

Протокол існував і раніше, але тепер його форма змінилася. Комісія має бути створена у суб'єкта господарювання, який має 16 і більше співробітників (те ж саме стосується ФОП). Якщо працівників менше, то комісію можна не створювати. Тоді її функції виконує уповноважений з соціального страхування (якщо це ФОП, то він же є і уповноваженим).

Заповнюючи заяву-розрахунок, звертають увагу на наступне:

– якщо лікарняний оплачується в повному обсязі за рахунок роботодавця (протягом 5 днів), дані про нього взагалі не включатимуться до заяви-розрахунку;

– подавають не всі додатки, а лише ті, за яким отримують плату;

– на звороті заяви-розрахунку в графі 7 зазначають лише кількість днів, що оплачуються ФСС, а в графі 4 – лише сума, що сплачується Фондом соціального страхування;

– графа 21 про стаж заповнюється у місяцях, а не в роках;

– якщо працівник має стаж 8 років і більше (100% лікарняний), у графу 21 необхідно ввести «96» (= 12 × 8). Тобто 8 років – ставимо «96», а, скажімо, 10 років – все одно ставимо «96». А 3 роки 2 місяці і 15 днів – це «38» (= 3 × 12 + 2);

– стаж розраховується за різними документами, залежно від періоду роботи працівника.

І останній документ – повідомлення про виплату. При заповненні все так само, як і при складанні протоколу та заяви-розрахунку. Додається лише дата виплати коштів. Сума коштів від ФСС, витрачена на виплату вказується повністю, в тому числі і на сплату ПДФО та військового збору. Якщо отримана і сплачена ФСС сума не збігається (людина не змогла її отримати з якихось причин), то цю суму необхідно депонувати на рахунок.

Терміни подання документів у ФСС:

– Протокол комісії (рішення уповноваженого) – 10 днів (з дня закриття лікарняного листка в Реєстрі на розгляд комісії/уповноваженого);

– Заява – розрахунок – 5 робочих днів (з дати рішення комісії/уповноваженого);

– Зарахування коштів ФСС на спеціальний рахунок страхувальника – 10 робочих днів (після отримання заяви);

– Оплата лікарняних – у найближчий день виплати заробітної плати (за місяць або аванс) після дати призначення лікарняних за перші 5 днів за рахунок підприємства. Решта – у найближчий день виплати заробітної плати з дня надходження коштів від ФСС;

– Повідомлення про виплату коштів – 1 місяць з дня оплати.

Щодо порушення місячного строку подання повідомлення про виплату передбачено, що у разі затримки подання, представник ФСС приїде до страхувальника з оглядом при простроченні тримісячного терміну на 3 місяці.

Право на компенсацію по тимчасовій непрацездатності з'являється протягом 10 днів після закриття електронного лікарняного.

Алгоритм призначення допомоги такий же, як і для лікарняного в паперовій формі:

– кількість днів непрацездатності, які оплачуються роботодавцем та фондом соціального страхування, визначається на підставі електронного листка непрацездатності;

– розмір компенсації по тимчасовій непрацездатності розраховується з урахуванням трудового стажу працівника;

– заповнюється заява-розрахунок та подається до відділення Фонду за місцем реєстрації.

З запровадженням електронної лікарні роботодавці та страховики вже в перший день можуть побачити, що застрахована особа захворіла та швидко та легко розрахувати необхідні виплати.

Висновки. Отже, на даному етапі застосування е-лікарняних можна стверджувати, що електронний реєстр дозволяє: процес оформлення листка непрацездатності зробити менш трудомістким; звести до мінімуму кількість помилок при заповненні документа; зібрати всю інформацію про пацієнта, включаючи видані та продовжені лікарняні, в єдиному реєстрі; не допускати зловживання та фальсифікації під час обігу лікарняних листів, оскільки він видається лише з дати звернення пацієнта; полегшення порядок отримання страхових виплат; економити кошти державного бюджету, витрачені на закупівлю паперових бланків; звести до мінімуму кількість штрафних санкцій за помилки при оформленні лікарняних листків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Актуальні рекомендації для бухгалтерів по роботі з е-лікарняними від ФССУ. URL: <https://www.budgetnyk.com.ua/news/8930-aktualn-rekomendats-dlya-buhgalteriv-po-robot-z-e-lkarnyanimi-vd-fssu>
2. Деякі питання ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я, затверджений наказом МОЗ від 18.09.2020 № 2136. Дата оновлення: 31.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0952-20#Text>
3. Інструкція по роботі з медичними висновками про тимчасову непрацездатність в Реєстрі медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я та листками непрацездатності на період дії перехідної моделі, затверджена наказом МОЗ від 01.06.2021 № 1066. Дата оновлення: 28.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0730-21#Text>

4. Порядок організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього, затверджений Постановою КМУ від 17.04.2019 № 328. Дата оновлення: 28.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2019-%D0%BF#Text>

REFERENCES:

1. Aktualjni rekomendacii dlja bukhghalteriv po roboti z e-likarnjanymy vid FSSU. Retrieved from: <https://www.budgetnyk.com.ua/news/8930-aktualn-rekomendats-dlya-buhgalteriv-po-robot-z-e-lkarnyanimi-vd-fssu> (in Ukrainian)
2. Order of the Ministry of Health of Ukraine on approval of Some issues of maintaining the Register of medical opinions in the electronic health care system № 2136 (dated 2020, September 18). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0952-20#Text> (in Ukrainian)
3. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval Procedure for organizing the maintenance of the Electronic Register of sick leaves and providing information from it № 328 (dated 2019, April 17). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2019-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
4. Order of the Ministry of Health of Ukraine on approval of Instructions for working with medical opinions on temporary incapacity in the Register of medical opinions in the electronic health care system and sick leaves for the period of the transitional model № 1066 (dated 2021, June 01). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0730-21#Text> (in Ukrainian)